

Rózsa, a kistérségi orvosasszisztens hozta a hírt, hogy a doktor úr holnap végiglátogatja a falu öregjeit, betegeket, egészségesekeket egyaránt. A látogatás kétezer forintba kerül, készítsék ki a pénzt, ne kelljen a doktor úrnak se visszaadnia, se várapoznia. Ja, és fürödjének meg. A vizitet a polgármester asszony rendelte el, aki tehát ellenszegül, vele gyűlik meg a baja.

Nem szegült ellen senki. Rados néni sem. Engedelmesen félig eresztette a kádat meleg vízzel, belenyomkodta a majdnem teljesen kiszáradt folyékony szappant az utolsó cseppig, és elmerült a gyér habokban. Gondja nem is a fürdéssel, hanem a kétezressel volt. Már ekkor tudta, hogy nincs se ezrese, se kétezrese otthon. Csak két ötezrese meg egy tízezrese. A csokoládésdobozban, a szekrény felső polcán.

Azért az estét a tisztálkodásnak és a ruhakikészítésnek szentelte. A fő problémát a fehérneműkészlet jelentette. Melltartót már rég nem hordott, de mintha a kombinét is elhanyagolta volna a melltartókkal együtt. Ami volt, kifakult vagy elszakadt, pedig mindig úgy gondolta, felkészülten vár egy ilyen pillanatot. Amikor, ha tetszik, ha nem, fel kell fednie testének azon részeit, amiket még önmaga elől is takargatott. Egyetlen egyet talált, egy ronda rózsaszínűt, ami még valahogy kinézett: nem engedett láttatni semmit, és olyan erős kartonanyagból készült, hogy még utcai ruhának is elment volna. Virágmintás bugyit választott hozzá, sűrű szövésű pamut harisnyanadrággal, aminek kicsit stoppolva volt az orra a hüvelykujjánál. De még mielőtt elaludt volna, sebtében átrendezett mindent: előszedett egy kék, csipkés kombinét, hozzá kék bugyit, nejlon harisnyanadrággal. Hisz még csak hetvenéves, mit vesz fel nyolcvanéves korában?

Reggel még a szokottnál is korábban kelt, hat órákor. Amint kinyitotta a szemét, egyből eszébe jutott, hogy elfelejtett haját mosni. Az pedig nem egy-két pillanat egy ilyen öregasszonynál. Ráadásul samponja sincs otthon, igaz, többnyire szappant használ. Rózsa azt mondta, kilenc körül kezdi a doktor úr a vizitet, addig még végezhet. Úgysem hozzá jön először, a falu szélére.

A hajszárító nem működött. Régen használta, nyáron mindig a napon szárította a haját, valami történhetett vele. Bekapcsolta a legnagyobb lángot a gáztűzhelyen, óvatosan föléje hajolt, ide-oda forgatta a fejét, majdnem kitért a nyaka. Nem sok hajam van, hála isten, gondolta, mindjárt megvagyok. Egészen kivörösödött az arca, és hónaljban érezte, hogy izzad, akár mehetne is vissza a kádba. Hogy a menkű vágna a polgármester asszonyba, mikor

kitalálta ezt az egészet. Persze a doktor úr a második szomszédja, és ha igaz, amit az emberek suttognak, akkor érthető a dolog.

Fél nyolcra már így is elkészült. Tegnap kitakarított, felmosott, összeszedte a kutyapiszkot az udvaron, lemosta az utcaajtót meg a bejáratot
30 is. A Bleki állandóan összeugrálja őket a mocskos mancsával. Tényleg, azt is el kell zárnia. Nem harapós, de barátságából mindenkinek a nyakába ugrik. Becsulta egy darab kenyérral az istállóba, és rátolta a reteszt az ajtóra. Majd kijöhetsz, ha elmentek, mondta. A kutya máris éktelen vonításba kezdett.

Ekkor megint eszébe jutott a pénz. Hogy nincs ezrese, meg kétezrese. Nem biztos benne, csak úgy emlékszik. Nem volt mostanában boltban, odaadta minden apróját a mozgóárusnak, mert annak meg sosincs váltója. Egyik fia sem járt mostanában itthon, azok szoktak vaspénzt is, papírpénzt is hagyni nála. Ha tejért megy a harmadik szomszédba, ott is mindig aprót kérnek tőle. Így aztán kifogyott belőle, nagy pénzt meg nem szeret felváltani. Nem olyan biztos már benne, hogy nem csapják-e be.

Meg kell néznie. A bukszájában, amit a tepsik között tartott a kredenc aljában, csak egy ötezres lapult. Jól emlékezett hát. Most következnek a zsebek. Már nemegyszer fordult elő, hogy a kötényei vagy az otthonkái zsebében pénzt talált, amit sebtében valamikor odadugott. Vagy a lila dzsekijében, amit az udvaron használ, ha lehül kissé a levegő. Át kell kutatnia mindent, mert mondták, hogy számolják ki a pénzt. Nem volt annyira jóban a szomszédjaival, hogy megkérdezze tőlük, fel tudnák-e váltani az ötezrest.

Egyik otthonkájában talált egy ötszázast meg némi aprót. Ez kevés, mondta, miután gondosan összeszámolta, a fele sincs meg. Lássuk a dobozokat. A Keringős dobozban, amiben amúgy a fényképeket tartotta, néha váratlanul pénzre bukkant. Ő rakta bele valamikor, véletlenül, és aztán elfeledkezett róla. Most nem talált benne semmit. A fényképeket, bár ilyenkor mindig végignézegette őket, most nem nézte meg. Nem volt rá idő.

A másik dobozban, amiben a hivatalos iratokat tartotta, újabb ötszázásra bukkant. A harmadikban a befőttesgumival átkötött csekk-kötegeken és néhány fémpénzen kívül megint nem talált semmit. Úgy ezernégyszáz forintot talált eddig összesen, abból is négyszáz a vaspénz. Kellene még egy ezres, de nincs. Végignézte a régebben használt kabátjainak, kardigánjainak a zsebeit is, de koszos zsebkendőn kívül nem talált bennük semmit. A barna, ütött-kopott retikülje belső zipzáras fiókjában viszont talált két darab kétszázast, és valamennyi csicsedlit is összekapart az aljáról.

Kupacba rakta a konyhaasztalon mindet, papírpénzt és fémpénzt, és újra átszámolta. Valamivel több volt, mint kétezer. Csakhát milyen összetételben: két darab ötszázast, két darab kétszázast, három darab százast, a többi

mind húsz meg tízforintos. Hogy adhatná így oda az orvos kezébe? Hogy itt van, számolja meg, doktor úr? Meghalna a szégyentől. Egy megoldás van csak: be kell váltania. Ezt mégis csak más, mint egy ötezrest visszafelé.

Kardigánt kapott magára, és átsietett a szomszédba. Bezörgött a kapun, majd hangosan be is kiáltott:

– Dezsó! Dezsó! Itthon vagytok?

Gyanús csönd fogadta, még a labrador sem futott oda a kapuhoz, hogy megnyaldossa a kezét. Ezek elmentek valahova, gondolta, éppen most, amikor egyszer az életben szükségem lenne rájuk. Mert máskor nem nagyon ment hozzájuk, pláne nem kérni.

A második szomszédba be se zörgetett. Pistinek, a falu mindezenésének épp csak annyi pénze volt mindig, amennyit az első adandó alkalommal el is ivott. Hozzá szokott menni kölcsönkérni, régebben még adott is neki. De már egy ideje nem ad.

Még megpróbálhatná az Erzsínél, de vele nincs valami jóban. Lánykori harag dúl köztük, ha csak tehetik, kerülik egymást. Pedig egyidősek, mindketten özvegyek, és mindkettejük gyerekei több száz kilométerre vannak innen. Mégsem képesek kibékülni, annyira makacsok. Mindegyikük azt várja, hogy majd a másik. Már ötven éve.

Ott szerencsétlenkedett az utcán, és nem talált senkit, aki a segítségére sietett volna. Közben az utca túlsó végén feltűnt egy autó, lassan errefelé közeledett. Akár a doktor úré is lehet, gondolta. Mi van, ha mégis nála kezdik, jutott eszébe hirtelen, és a félelem végigfutott a testén. Megfordult, és olyan sebesen iszkolt a háza felé, hogy azt hitte, felbukfencezik. Nem szabad, hogy itt ériék az utcán, kezében a marék pénzzel, még azt hinnék, most koldulta össze.

Berontott a házba, bevágta maga mögött a konyhaajtót, és le-rogzott a hokedlire. Szentséges úristen! Ezek szerint nála kezdik. Fel-nézett a falórára: háromnegyed kilencet mutatott. Igen, ezek szerint nála. De legalább ideszóltak volna! Hogy mégis úgy készüljön.

De sokáig nem jött senki. Teltek a percek, és senki sem jelent meg az ajtóban. Akkor mégsem azok voltak, nem kellett volna úgy rohannia. De már mindegy. Nem megy ki még egyszer, úgyszincs, aki beváltaná a pénzét. Kénytelen lesz odaadni az ötezrest, majd visszaadnak. Nem igaz, hogy nincs váltópénz náluk.

Tizenegykor még mindig ott üldögélt az asztalnál. Krumplilevest akart főzni mákos tésztával, de nem mert belevágni. Milyen világ fogadná itt őket, ha nekiállna tésztát gyúrni? Ötpercenként kilesegetett az ablakon, de csak a kihalt utcát látta. Nem mert hátramenni, hogy kiengedje a baromfit, nem mert vécére menni, el sem mert mozdulni az ajtó mellől. Most már csak jönniük kell, nem lehet annyi vénember ebben a kis faluban.

Egykor toppantak be, épp mikor elnyomta az álom a konyhában felállított öreg kanapén. Elöl a doktor úr, utána Rózsa. Úgy érkeztek, akkora rössel, mint akik mindjárt meg is operálják.

– Maradhat is a díványon, Kurucz néni, fölállnia sem kell –
32 mondta a doktor úr. Nem akarta kijavítani, hogy őt Rados néninek hívják, a Kurucz néni a másik soron lakik, ő lesz a következő páciens. De nem esett jól neki a félrecímzés.

Megmérték a vérnyomását, majd a doktor belenézett a torkába, megnézte a fogait, és félrehúzta a szemhéját.

– Amúgy hogy tetszik lenni, néni?

– Hát, csak úgy... – Öregesen, akarta mondani, de a doktor már a hátát kopogtatta, és nem tudta, kinek mondja. Rózsa valamit írt a konyhaasztalon, ő sem figyelt rá.

– Vegyen mély levegőt és fújja ki – hallotta a doktor hangját. Kissé furcsállotta, hogy nem kell levetkőznie.

– Beszív, kifúj. Beszív, kifúj. Beszív, kifúj. Jól van, elég is lesz. Egészséges a néni, mint a makk.

– Pedig... pedig épp azt akartam mondani...

– Készen van, Rózsa? – kérdezte az orvos az asztal felé fordulva.

– Csak egy pillanat, doktor úr. Mikor született, Rados néni?

– Egész pontosan?

– Egész pontosan.

– Ezerkilencszázharmincnyolc március tizedikén.

– És hol?

– Itt, lányom, itt. A faluban. Akkoriban még...

– Anyja neve?

– Az édesanyámé? Babos Borbála.

– Jól van, köszönjük, Rados néni. Végeztünk.

– Jó – mondta, mert úgy érezte, valamit mondania kell.

A doktor már az ajtóban állt, a kilincsen volt a keze. Rados néni tudta, hogy valaminek még következnie kell, de nem jutott az eszébe, minek.

– A kétezer forintot szeretném elkérni – mondta ekkor Rózsa.

– Ja, csakugyan, a kétezer forint. Hanem... na, várj csak, ide tettem.
Az az igazság... hol is van...

Nem tudta eldönteni, hogy az aprót adja-e oda, vagy az ötezrest. Végül az utóbbi mellett döntött. Előkotorta bukszáját az otthonka zsebéből, kivette az ötezrest, és átnyújtotta az orvosnak. Valahogy úgy álltak, hogy neki adta oda.

A doktor úr elvette a pénzt, gondolkodás nélkül zsebre vágta, és lenyomta a kilincset.

– További jó egészséget. Viszontlátásra.

Rados néni megdermedt. Ott volt az ötezrese a doktor úr zsebében, érezte, hogy el fogja vinni, s ő nem mer szólni neki. Nem mer szólni, pedig amint oldalra nézett, határozottan az volt az érzése, hogy Rózsa is látta, hogy ötezrest adott, de elkapta a fejét. Most mi lesz?

Nem lett semmi. Elmentek. Leült a hokedlire, és nézett kifelé 33
az udvarra a konyhaablakon keresztül. Sok dolga lesz holnap, a mai elment a semmibe. És már mindjárt este van. És még az állatokat sem engedte ki. De egyvalaminek örült: hogy kutya baja sincs.

VADÁSZAT

– Honnan a jóistenből kerültek ezek ide? Még magyarul sem tudnak.

– Ukrajnából.

– Ukrajnából?

– Azt hiszem, onnan, főnök. De lehet, hogy Moldáviából.

– De miért nem tudnak magyarul? Miért nem magyarokat hoztatok?

– Azt mondták, magyarok.

– Ki mondta? Ők maguk?

– Nem. A közvetítő.

– Basszátok meg. Most hogy beszélék velük?

– Bízsa csak ránk, főnök.

Öt nő meg egy férfi állt sorban az udvaron, mintha csak valaki vezényelt volna nekik. A nők középkorúak voltak, szedett-vedett, színes ruházatban, fejkendőben. Először araboknak nézte őket. Az arcuk teljesen egyformának tűnt, sötét bőr, sötét szem, kerek is, hosszúkás is. A férfi idősebb volt náluk, de táskás szeméig felnövő borostájától nem lehetett állapítani a korát.

– Na jó. Akkor tudnak mindent, ugye?

– A lényeket tudják.

– Helyes. Mi lesz ma a munka?

– Címerezés.

– Abba nem pusztulnak bele. Innivaló, hidegebéd?

– Bent van minden a kocsiban, főnök.

– Rendben. Akkor indulás.

A Ford mikrobusz kigördült a kapun, s mindjárt egy másik érkezett helyette. Ebben férfiak ültek, ötven vagy hatvan.

– Nem pakoltuk be tegnap a fűrészeket. Hol vannak? – ugrott le egy tagbaszakadt fiatalember a sofőr mellől.

– A hangárban. A benzineskannák is.

– Okés.

34 – Nincs baj az emberekkel?

– Nincs, semmi.

– Rendben.

A fiatalember berakta hátulra a fűrészgépeket meg a kannákat, megismogatta a körülötte ugráló németjuhászt, és kezét nyújtott az apjának. – Este jövünk.

– Vigyázzatok magatokra.

– Vigyázunk. Szia.

Becsukta utánuk a kaput, belépett a konyhába még egy csésze kávéra, majd hátrament a fóliásátrakhoz. Az asszonyok már hajnal óta dolgoztak, szedték a paprikát meg az uborkát, elől hegyekben álltak a tele ládák.

– Ezekért ki jön ma? – kérdezte a lányát, aki épp a szállítóleveleket írta. Apjához és bátyjához hasonlóan nagydarab volt ő is, de nőiesen nagydarab, szinte vonzó. Holl büszke volt a gyerekeire: egyikük sem futott el a munka elől, és, bár közel jártak a harminchoz, hallgattak a szavára.

– Valamelyik konzervgyárból. Várjál csak, ide tettem a papírt.

Végigment a sorok között, az asszonyok köszöntek neki, ő név szerint visszaköszönt mindenkinek. Mindannyian falubeliek voltak, több éve már, hogy ilyentájt napszámba megfogadta őket. Nem sokat fizetett nekik, de azt legalább pontosan. Ezzel a pénzzel számolhattak.

Nemsokára begördült az első kamion, pakolták fel a ládákat, Holl intézkedett. Délig négy kocsi fordult meg az udvarban. Hatalmas termés ígérkezett az idén.

Délután háromra az asszonyok végeztek, hazamentek, a lánya is, aki külön lakott a férjével. Holl egyedül maradt. A favágók és a címerezők csak estefelé érnek vissza, addig pihenhet egy kicsit. Ötvennyolc éves volt, egyre inkább igényelte, hogy napközben megálljon egy órára. Nem volt semmi baja, de mintha kopnának itt-ott az ízületek, nehezebben vitte megtermett testét. Pedig nem dolgozott már annyit, mint hajdanán. Volt ereje néhány évvel ezelőtt megálljt parancsolni magának. Főleg azért, mert közben sikerült felépítenie a birodalmát: négyszáz hold termőföld, ötven hektár erdő, tizenöt hold gyümölcsös, négy-öt állandó alkalmazott. És modern, több milliót érő géppark. Csak egy dolgot sajnált: hogy mindezt azután szerezte, hogy a felesége meghalt.

Ledől a teraszon szétnyitott, pokróccal letakart nyugágyra, és rögtön el is szundított. Néró, a németjuhász az ágy alá fúrta magát. Odakint, az országúton, egy konvoj vonult: zöldponyvás teherautók nagy fehér keresztrel.

Néhányan leszálltak a biciklijükről, és utánuk bámultak.

Pontosan egy óra múlva kinyitotta a szemét. Nem változott körülötte semmi, csak a nap mozdult odébb. Szerette ezeket a forró, néma délutánokat. Ilyenkor mindig úgy érezte, mintha máshol lenne, mint ahol lennie kellene. Furcsa érzés volt, mert először megijesztette, de aztán megnyugodott. Mintha visszatért volna oda, ahonnet el sem ment. Mert egy rövid időre úgy érezte, hogy elment.

Néroról szóló jelentkezve ült előtte.

– Oké, vadászat.

A kutya már rohant is hátra a kerítésajtó felé, s bár látszott rajta, hogy türelmetlen, fegyelmezetten megvárta, amíg gazdája odaér, kinyitja a lakatot, kihúzza a többszörösen áttekert láncot, és kitarja az ajtót. Ekkor lódult csak neki újra.

Holl végigment a nyúlkekrecek előtt, majd visszafordult, mert nem találta, amit keresett. Hova lett az a lekonyuló fülű fekete, ami eddig mindig megúsza? Ami miatt egyszer még a homlokát is beverte az ólajtóban, mikor el akarta kapni. Mikor meglátja, hogy közelít feléje, fölhúzza az orrát, kivár, szimatol, majd akkorát dobbant, mint aki le akar ugrani a planétáról. Néroról ilyenkor a kerítésen kívül őrzöng.

Az egyik ellető sarkában bukkant rá. Nyakszirten ragadta, a nyúl visított. Néroról lelapult a földre, hátsó lábát kitámasztotta. Holl eleresztette a nyulat, és farba rúgta. A nyúl tett néhány lépést, aztán leült, oldalt bambán rájuk nézett, nem akart futni. Holl megint bele-rúgott. Néroról lapult és figyelt. Aztán a nyúl lassan elindult, mint aki csak táplálékot keres. Néroról kúszott pár métert a földön, majd fölemelkedett, és utánavetette magát. Erre a nyúl is rohanni kezdett, de nem sok esélye volt. A hatalmas testű kutya pillanatok alatt utolérte, meg-ragadta a nyakánál fogva, és visszahozta a gazdájához.

– Rendben. Megpróbáljuk még egyszer – mondta Holl.

A kutya mintha bólintott volna. Holl megint elengedte a nyulat, és hatalmasat rúgott rajta. A nyúl pördült egyet a levegőben, és nekiiramodott. Néroról utána. A nyúl csak egy darabig bírta, megpróbált elbújni a mogoró-bokrok között, de a kutya előráncigálta. Nem sok élet volt már benne, mikor lerakta gazdája lába elé.

– Öl! – mondta Holl.

Néroról egyetlen harapással végzett vele.

– Jó kutya. Ez az.

Hat körül begördült az egyik busz, nem sokkal később a másik. A fágók lepakoltak, megmosakodtak az udvari csapnál, majd leültek vacsorázní egy nagy asztal köré a szíben. Krumplifőzelék volt szafaládéval, hozzá vörösbör. Egy falusi asszony főzött rájuk. Holl adott a kosztra, nem sajnálta

tőlük, a minőségre sem lehetett panaszuk. Mikor végeztek, visszazálltak a buszba, és a fia házához hajtottak. Ott voltak elszállásolva, egy külön lakrészben.

36 Aztán megérkeztek az asszonyok is, de a borostásképűt nem látta köztük.

– A füstös képű hova lett?

– Nem érezte jól magát, dél körül hazaküldtem. Nem találkozott vele, főnök?

– Nem én.

– Akkor biztosan elfeküdt valahol.

– Nem láttam.

Az asszonyok ugyanazt ették, de nekik sütemény is járt. Holl figyelte, hogy evés közben egyetlen szó sem hangzik el közöttük. A fejkendőjüket sem vették le, komorak voltak, kifejezéstelen arcúak. Nem szerette az ilyen embereket, de be kellett érnie velük. Mostanában csupa ilyeneket hoztak.

Aztán megakadt a szeme az egyiken. Ő látszott a legidősebbnek, úgy jó ötvenes lehetett. Az tűnt fel neki, hogy az egész napos robot ellenére rendezett, tiszta volt az arca, ruhája, mindene. Mint akinek egy ilyen munka meg sem kottyan, oda se neki. Ütemesen ette a krumplifőzeléket, és egy alkalommal a kanala fölött fölpillantott rá. Összetalálkozott a tekintetük.

Az asszonyok nála aludtak, egy külön erre a célra kialakított melléképületben. Zuhanyzó, vécé, étkező, és négy kicsi szoba volt benne. Holl motelnak hívta, és nem is járt messze a valóságtól. Kényelmes ágyakkal, székekkel, praktikus szekrényekkel volt bebútorozva, az étkezőben színes televízió. Nem szerette volna kiszolgáltatott napszamosoknak látni a munkásait, akik úgy élnek nála, mint az állatok.

Vacsora után az asszonyok visszavonultak tisztálkodni, rendbe rakni a holmijukat. Holl azon kapta magát, hogy az udvaron őgyeleg. Máskor is körbejárt, s alaposan leellenőrzött minden ajtót, zárat, de most mintha tovább tartott volna. Voltak olyan munkásai, nők az ország különböző tájairól vagy éppen külföldiek, akik este még kiültek a szín alá egy tereferére, s előfordult, hogy éjfél körül neki kellett bezavarnia őket, hogy másnap menjen a munka. Ezeknek viszont eszük ágában sem volt kiülni, még a rolót is leeresztették az ablakokon.

– A fene – dünnyögte Holl, és megpaskolta Néro fejét. A kutya értette, miről van szó.

Reggel kimentek megint. Előtte mindenki kapott egy csésze kávé vagy teát, de enni nem volt idő, a reggelit magukkal vitték. Holl félrevonta Bognárt, a munkavezetőt.

– Hogy dolgoznak?

– Jól. Meg sem állnak egy percre sem. Olyanok, mint a gépek.

- Tényleg nem beszélnek magyarul?
- Nem tudom. Egy szót se szólnak egész nap.
- Egymáshoz sem?
- Egymáshoz sem.
- Füstös képű barátunk hogy van?
- Jól, szólt, hogy jönne munkára.
- Na, csak menjen is.

A favágók után csend borult a házra. A helyi asszonyok csak minden másnap jöttek, ahogy az uborka meg a paprika érett. Holl számlákat, szállítókat, szerződéseket szedett elő, és kiült a teraszra, hogy rendet tegyen köztük. Bár a munka ezen részét a lányára szokta bízni, nem szeretett papírokkal vacakolni, most rá hárult a feladat, mert a lánya kórházi kezelésre járt. Nem tudja pontosan, csak sejti, hogy valami specialistához. Három éve házasa, és még nem esett teherbe. Titokban néha, mikor eszébe jutott, imádkozott érte.

Tíz percnél tovább nem tudott egyfolytában ülni, felállt, körbejárt az udvaron, kinézett az utcára, nem lát-e valakit, akivel elbeszélgethetne kicsit. Máskor is gyakran kinézett, úgy gondolta, szüksége van rá, hogy emberekkel találkozzon. Nem akart másnak látszani, mint a falubeliek, egynek érezte magát közülük.

Estefelé vette észre, hogy a számlákhoz jószerivel hozzá sem nyúlt. Folyton az a barna arcú, lesütött szemű asszony járt az eszében. Másfél éve özvegyült meg, azóta nőre rá sem nézett, úgy gondolta, életének ezt a fejezetét lezárta, legalább több ideje marad a munkájára és a gyerekeire, akikre korábban úgysem sok jutott. Nem volt ismeretlen előtte, hogy a faluban többen is pályáznak rá, csak hát egyrészt túl jól ismerte őket, másrészt az újránősülést elképzelni sem tudta. Harmadrészt meg nem volt olyan boldog és felhőtlen a házassága, hogy belevágjon egy újabbba. Nyugodt, békés öregkort kívánt magának, és úgy érezte, a legjobb úton halad feléje.

Úgy látszik, gondolta most, ez mégsem olyan egyszerű. Ember tervez, isten végez – nem mi mondjuk ki az utolsó szót. Van valami, ami hatalmasabb, mint az akaratunk. Holl egyszerű ember volt, de mindig azt állította magáról, hogy tud gondolkodni. Mert ami az érdekein kívül esett, az elől félreállt. Sosem volt olyan ostoba, hogy időt fecséreljen arra, ami nem fontos a számára, s ráadásul még le is gyűrheti. Gondolatait csak egy bizonyos átmérőjű körön belül futtatta.

Megjöttek az asszonyok, megmosakodtak, leültek vacsorázni. Most is ugyanolyan hallgatagok voltak, mint tegnap, mint akiknek semmi közük mindahhoz, ami körülveszi őket. Holl sosem haverkodta túl a kapcsolatát a munkásaival, de ez azért túlzás volt. Ezek az emberek szimplán nem értékelték

mindazt, amit kapnak tőle, ahogy bánik velük. Mert azt el nem hiszi, hogy mindenhol ugyanilyen szállás, koszt, munka várja őket. És a hála jelét sem látja rajtuk. Honnan szalajtották vajon ezeket? Melyik barbár részéről a világnak?

38 Azt tudta, hogy ahány nép, annyi szokás, bár soha életében nem utazott. Dolgoztak már nála magyarok a Felvidékről, Erdélyből, Újvidékről, Ukrajnából, és még ki tudja, honnan nem, de ennyire hallgatag, szótlan népséggel még nem volt dolga. Úgy ültek az asztalnál, mint akik egyenesen az ellenségei. Rá sem néztek, meg sem szólaltak, csak belenyomták arcukat a tányérba, és csendben ettek. Már-már arra gondolt, hogy elzavarja őket. Holnap megmondja Bognárnak, hogy rakja fel őket a vonatra, ne is lássa őket. Az ő házában nem szokás ez a sunyi hallgatás.

De az az asszony nagyon vonzotta valamiért. Mintha töményen benne lett volna mindaz, amit ő a nőkről gondolt, de sosem tapasztalt meg: a titokzatosság, a másság, a rejtélyesség. Igen. Amitől mások a nők, mint a férfiak. Felesége szinte pontosan olyan volt, mint ő. A nyilvánvaló különbségeken kívül soha észre sem vette volna, hogy a másik nemhez tartozik. Egy idő után már úgy érezte, hogy a duplikált példánya, valamivel gyengébb kivitelben. Azok a bizonyos tipikus női jegyek szinte teljesen hiányoztak belőle. Lehet, gondolta sokszor, hogy talán ő nem engedte kibontakozni őket. Nem is nőre, egy másik önmagára lett volna szüksége. Annyi volt mindig a munka, hogy férfi kellett volna melléje, nem nő.

Most meg mintha megváltozott volna a sorrend. Most már nőre lett volna szüksége, hogy volt ki dolgozzon helyette. Azonban azok, akik körülvették, nem sokban különböztek a feleségétől. Ugyanazok a robotgépek voltak, akiket persze ők raktak össze, férfiak. Ez a szótlan barna hajú azonban más volt. Semmi sem emlékeztette benne a munkára, a gürcölésre, pedig itt robotol neki reggeltől estig. Hogy van ez? Nem értette. Csak annyit értett, amennyit látott. Hogy ennek az asszonynak a címerezés meg minden más munka is, amit napszámban végez, egyáltalán nem tartozik a valós lényéhez. Mintha azt nem is ő, hanem valaki más csinálná helyette. Hallott már legendákat, zavaros történeteket erdélyi, kárpátaljai vajákos asszonyokról, boszorkányokról és tündéerekről, biztosan ő is közülük való lehet, gondolta.

Már az utolsó falatoknál tartottak, mikor a barna hajú asszony egyszer csak felállt, gyors kézmozdulattal megtörölte a száját, lesütötte a szemét, majd hangosan és érthetően azt mondta: – A gazda miért tépeti szét a nyulait a kutyájával?

Szólni sem tudott. Először azt hitte, nem is neki címezték a kérdést, vagy ha neki is, biztosan rosszul hallotta.

– Tessék?

– A gazda miért tépeti szét a nyulait a kutyájával?

Minden szem részegeződött. Úgy ültek vele szemben, mint egy szedett-vedett, toprongyos esküdtszék, akiknek vallomással tartozik.

– Ezt meg honnan veszi?

– Látták.

– Leskelődött?

– Nem leskelődtem. Valaki látta.

– Senki sem láthatta.

– De látta. Ráuszította a kutyát. Felénk nem bánnak így az állatokkal.

Ez állatkínzás.

– Majd pont maga mondja meg nekem, mi az állatkínzás. Mi köze hozzá? – Érezte, hogy zavarosan beszél, nem találja a szavakat, nem azt mondja, amit szeretne mondani. Ha nem ez az asszony kérdezte volna, hanem akármelyik másik, biztosan leordította volna. Volt épp elég tapasztalata az ilyen aljanéppel. De ez most váratlanul érte, felkészületlenül. Magdus nénire nézett, a szakácsnőre, de az úgy tett, mint aki nem hall semmit.

– Ez akkor is állatkínzás. Rossz érzést kelt bennünk. Legyen szíves befejezni.

Szóval jól tapintott rá, hogy ez az asszony más, mint a többi. Mint akiket eddig megszokott. Eddig senki nem mert neki szólni a vadászatai miatt, pedig többen is látták, mégsem mertek szólni. Ez meg azt kockáztatja, hogy kirúgja. Amit meg is tesz. Már mindjárt holnap reggel. Ő maga szedi le a kocsiról, ha föl mer szállni rá.

– Maga holnap nem megy ki címerezni. Itt marad a telepen, más munkát keresek magának. Jó éjszakát.

Holl sokszor gondolt vissza arra az időre, mikor még nem volt emberek sorsa fölött döntő atyaúristen, hanem csak egy feltörekvő vállalkozó, aki bízott a szerencséjében és tehetségében. Nem is akarta az atyaúristent játszani, de idővel rákényszerült. A vállalkozás nőtt, nem tudta és nem is akarta leállítani, emberek kellettek a működtetéséhez. Először csakis helybélieket alkalmazott, de mikor azok elpofátlanodtak, messzebről hozatott munkaerőt. Ők sokkal kevesebb bérért szóltanul megcsináltak mindent, amit kiszabott nekik. Nem mindig érezte jól magát a szerepében, sokszor inkább átállt volna túloldalra. Egyre gyakrabban szemlélte magát kívülről, s egy arrogáns, öntelt alakot látott a maga helyén. De már nem volt visszaút, nem lehetett kiszállni. Főleg mikor a gyerekei is nagyobbak lettek, felesége pedig megbetegedett.

Elfelejtette, hogy másnap vasárnap van. Vasárnap megtartották a pihenőnapot, fele munkabért fizetett az embereknek, és háromfogásos ebédet tálatatott fel. Elmagyarázta nekik, merre van a kocma és a templom, de általában nem mentek sehova. Otthon maradtak, kimosták a holmijukat,

cigarettáztak a színben, aludtak. Holl csak ritkán telepedett közējük, tudta, hogy jelenlétével zavarja őket. Hiába igyekezett jópofáskodni, érezte, hogy tiszteletből nevetnek a viccein. Rövid igyekezet után általában fel is állt, és munkájára hivatkozva eloldalgott.

40 Ezek közé meg végképp nem vágyódott. Noha úgy tűnt, tudnak magyarul, valamit csak kihúzna belőlük, de egyáltalán nem volt kíváncsi rájuk. Sunyi, alattomos bandának tartotta őket, legszívesebben hazavarta volna valamennyit, s máshonnan hozatott volna embereket. De most nem lehetett, a toborzás egy hétig is eltartana, annyi időre nem állhat le. Az egy vasárnap kivételével.

Magának a teraszon táltatta fel az ebédet.

– Mit szól ehhez a bandához, Magdus néni? – kérdezte a házvezetőnőjét.

– Olyanok, mint a többiek. Szótlanak. Idegenben vannak.

– Hallotta azt az asszonyt tegnap este?

– Hallottam.

– És? Mit szól hozzá?

– Mit szólnék. Szerintem sem kellene széttépetni azokat a nyulakat.

– Nem tépetem szét. Csak ritkítom az állományt. Túlságosan elszaporodtak.

– Akkor el kell adni a felesleget.

– Nem kell senkinek. Ki eszik manapság házinyulát?

– Sokan megennék, nagyon sokan.

– Hát én nem mászkálok utána.

– Nem is kellene. Csak ki kellene írni egy táblára, hogy ingyen elvihető.

Kapkodnának érte.

– Akkor is, hogy jön ahhoz az a ..., hogy számon kérjen tőlem?

Ráadásul a többiek előtt?

– Ilyenek. Ritkán szólnak, de akkor zaftosat. Ami a szívükön, az a szájukon.

– Majd lesz neki... – Nem fejezte be, mi lesz neki. Mert nem tudta.

Estefelé átballagtak a favágók a fia portájáról, összeültek a színben az asszonyokkal, ittak, egyre hangosabbak lettek. Holl a teraszról figyelte, amint a barna hajú asszony derekát egyszer csak átkarolja a borostásképű, s az nemhogy elhajolna, hanem még közelebb is húzódik hozzá. Egyből tudta, hisz a vak is láthatta, hogy férj és feleség. Senki sem mondta neki, s neki sem jutott eszébe még csak feltételezni sem, hogy miért van ez a férfi a női csoportban. Hát ezért. Nem akartak elválni egymástól, még a munkában sem.

Egy kicsit elrestellte magát. Aztán meg felhergelte. Biztosan a többi asszony is észrevette, hogyan néz a barna hajúra. Miközben senki sem világozította fel, senki sem szólt neki. Nyilván mert nem mertek. Ő meg szép lasan bolondot csinált magából.

Holl jobb keze aláhanyatlott a foteltámla mellett, és Néro fejére hullt. A kutya kérdően felnézett rá.

– Vadászat – mondta Holl.

A kutya rohant a kerítésajtóhoz.

A kurva anyátokat. Majd cseléd leszek a saját házamban. Szomorú a sok boldog között. Néma a hangzavarban. Hát mit gondoltok ti? Nem elég világos a számotokra, ki itt az úr? Majd megmutatom én. 41

Néro már az ajtóban csaholt. Észrevette, hogy azok ott a szín alatt elnémulnak, és megfordulnak a székeiken. A nap épp lement a fejük felett, furcsán világítva meg a szín tetejét: mintha vörös krepp-papírral eltakart reflektort irányítottak volna rá. Átvágott az udvaron, bal kezében egy baseballütőt lóbált. Ha csak egyikük is föláll, és ki meri nyitni a száját, szétloccsantom a fejét, gondolta.

Kinyitotta az ajtót, Néro kivágtatott, és őrgöngve rohangált fölé a bokszok előtt. Mindjárt az első rekeszből kiemelt taláalomra egy állatot. Süldönyül volt, maga alá húzta, majd kirúgta a lábait, kapálózott, visított félelmében. Néro lelapult a fűbe, lábai megfeszültek, fejét lesúnyta. Ahogy Holl ledobta a nyulat, már futott is. Néro várt egy keveset, majd lassan, mint egy nehézbombázó, felemelkedett a földről, és repülni kezdett. Ezt a nyulat azonban a félelme vagy a fiataltsága űzte, s inkább ösztönből, mintsem ügyességből olyan kanyarokat tett, olyan cikkcakkban futott, hogy Néro minduntalan elzúgott mellette. Az emberek a szín alól némán, feszülten figyeltek, egyik-másik felállt, nem is azért, hogy jobban lásson, hanem mert nem tudott ülve maradni. A barna hajú asszony meg a párja még közelebb is lépett – Holl a szeme sarkából figyelte őket.

Igazi küzdelem volt ez a nyúl és a kutya között, bár végkimenetelét nem volt nehéz megjósolni: a nyúl máris fáradni látszott, lelassult, oldalszökellései erejüket veszítették, az egész állat tétovábbnak tűnt, néha még meg is állt. De úgy tűnt, Néro is elveszítette önbizalmát, zavartan galoppba váltott, mint aki az ellenfelet keresi, közben mellső mancsával egyfolytában a füléhez kapdosott. Zavart tekintettel nézett a gazdájára, mint aki azt kérdezi, meddig üldözsem még. Holl uszító mozdulatot tett, de Néro csak lassan reagált. A nyúl, vélhetően zavarában, elkezdte enni a fület.

Holl ekkor azt hallotta, hogy a szín alatt pár tenyér csattan. Aztán még több. Tudta, hogy kinek szól a taps. Izzadt tenyerével megmarkolta az ütőt, és elindult a nyúl felé. Az állat mit sem sejtve rágcsálta a fület, szemét a kutyán tartva. A taps elhalt.

Holl két lépésnyire megközelítette a nyulat. Megállt mellette, majd jobb kezével a borostás felé mutatott:

– Hé, te, gyere csak ide!

A borostásképű egyik lába megroggyant, hátrébb lépett, és lecsúszott a padra.

– Azt mondtam, gyere ide.

– Nem megy – mondta az asszony, és a férje elé állt.

42 – Nem téged kérdeztelek.

– A férjem nem tud magyarul.

– Úgy, szóval... Na jó. Lerendezem én magam is.

Magasba emelte az ütőt, kivárt egy keveset, majd egyetlen jól irányzott csapással a levegőbe küldte a nyulat, vékony teste csaknem kettészakadt az ütéstől. Néró nyűszítve hátrált, nem akart részt venni a mészárlásban, bebújt a mogyoróbokrok közé. Holl lépett párat, lehajolt, felemelte a dögöt, és az asszony felé hajította.

– Eltemetheted. Faragatsz neki fejfát is. De meg is sütheted, ha van rá gusztusod.

Az asszony odaszaladt, felemelte a tetemet, a melléhez szorította, mint valami csecsemőt, és ezt kiáltotta Holl felé: – *Sunteti criminal!*

Karattyolj csak, amit akarsz, legyintett Holl, és elindult vissza a ház felé. Néró nem mozdult a bokrok között.

Másnap reggel a munkába induló asszonyok közül hiányzott a barna hajú, és a férje is.

– Ezek hova lettek? – kérdezte Bognárt Holl.

– Nem tudom, főnök. A többiek sem tudják. Fölszívódtak.

– Fölszívódtak hova? Hová lehet itt csak úgy fölszívódni?

– Ezek értenek az ilyesmihez, higgye el, főnök. Simán fölszívódnak.

– Úgy. És legalább fizettél nekik?

– Dehogyan fizettem. Egy fillért sem.

Szóval fölszívódtak, mondta magában Holl. Tetszett neki a kifejezés. Fölszívódtak. Milyen érdekes lehet csak úgy fölszívódni. Milyen érdekes.

A DARÁLÓ

Valaki állt a kapuban. Akkor mégiscsak jól látta. Kövér, nagydarab ember, először azt hitte, hogy idegen, de aztán felismerte.

– Megvinném a darálóját.

– Darálót? Miféle darálót?

– Schlapsi mondta, a böllér, hogy magának van darálója.

Csakugyan volt, de elfeledkezett róla. Mióta a férje meghalt, nem használta, de már évekkel azelőtt sem.

- Nem eladó.
- Nem eladó? Hát mihez akar kezdeni vele?
- Nem gondoltam rá, hogy eladom. Azt sem tudom, hol van.
- Segíthetek megkeresni. Tudja, ilyet már nem gyártanak, nem

lehet hozzájutni.

– Hát olyat biztosan nem. Annak idején a férjem is csináltatta, emlékszem, nem volt olcsó.

- Mikor volt az?
- Van annak már húsz éve is. Vagy inkább több.
- Ezek a mai modernnek, tudja, jók, csak hamar elromlanak. Meg

drága hozzájuk az alkatrész.

Próbálta felidézni, hova is sorolta ő ezt az embert, mikor először hallott róla. Egyelőre nem jutott eszébe semmi. Húznia kell az időt.

- Aztán mit akar darálni rajta?
- Kukoricát, búzát, mikor mit. Állítható fogai vannak, igaz?
- Azt nem tudom, de a Káli is darált rajta mindent. Még répát

is talán.

- Talán még azt is. Meg kellene nézni.
- Nem tudom, előkerül-e.

Csak egy-két éve lehet, nem több, hogy ide nőszült a faluba, gondolta. Fuvaros, úgy tudja, teherautóval jár. Mintha egyszer rendelt volna nála valamit. Szenet? Egyelőre nem jut az eszébe. Talán a Bognár Béla veje.

- Akkora masina, nem veszhett el.
- Nem, de ez a sok limlom. Ki kéne ganajozni itt mindent. Mióta

a Káli...

Nem folytatta.

– Mindenképpen szükségem lenne arra a darálóra. Ha meggondolta magát, hívjon fel.

- Nem hívok én senkit, nem szeretek telefonálni. Majd üzenek inkább.
- Az is jó lesz. Tudja, ki vagyok?
- Hogyne tudnám. Üzenek valakivel.
- Rendben. Viszontlátásra.
- Viszontlátásra.

Felkavarta a látogatás. Soha életében nem adott el semmit. Fiatalkorában sem, később sem. Amit megszerzett magának, arról úgy gondolta, hogy nála is marad. Örökre. Különösen, amit együtt szerzett a férjével. Úgy érezte, a beleegyezése nélkül nem is válhatna meg tőle.

Emlékei közt halványan szerepelt a daráló, de sem azt nem tudta felidézni, mekkora, sem azt, hogy hol állt, hogy nézett ki. Meg azt sem, hogy

mit daráltak vele. Csak maga a szó maradt meg benne – daráló. Elvégre mindig voltak kacsáik, libáik, disznaik, darálni biztosan kellett. De hogy hogy nézhet ki egy daráló, elképzelni sem tudta. Kevés gépük volt, szinte az utolsók közt vásároltak mosógépet meg gáztűzhelyt is a faluban. Másoknak már volt mindenük, mikor végre ők is rászánták magukat. Maradi ember volt a Káli.

Hol is kéne keresnie? Az apró, könnyen emelhető dolgokat már mind elmozdította férje halála óta, de a szín alatt összezsúfolt gerenda- és ócskavashalmazt meg sem tudta közelíteni. Már akkor sem nézte jó szemmel, mikor a Káli összehordta, s a kupac egyre csak nőtt. Jó lesz még valamire, szokta mondani a férje, mindig mindenre azt mondta, hogy jó lesz valamire. Aztán hozzá sem nyúlt többé.

Ezek közt bújhat meg a daráló, mert másutt nem találja. Összekereste mindenhol, teljesen feleslegesen, úgyis tudta, hogy nincs ott. A színben kell lennie. Valahol a gerendák, vasrudak, létrák kusza dzsungelében. Bent, a legmélyén. Hisz az utóbbi években már állataik sem voltak, olyan beteg volt a férje. A kacat gyarapodott ugyan, de az állattartással felhagytak. Még napos csirkét sem kelteztetett többé.

A hét végére hazajött a fia. Megkérdezte őt is.

– Daráló? Amit kézzel kellett hajtani?

– Volt olyanunk is, de apád csináltatott egy másikat. Amit villany hajtott.

– Én arra nem emlékszem.

– Pedig biztosan volt, csak te már akkor iskolába jártál, Pesten.

– Az meglehet.

– Most meg akarja venni valaki, de nem találok.

– Eladnád?

– Nem is tudom. Nekem már nem kell, az biztos.

A fiú megígérte, hogy utánanéz, de úgy ment vissza vasárnap délután, hogy teljesen elfeledkezett róla. Az anyja nem akart újból előhozakodni vele.

Megüzente a férfinak, hogy nem találja. Aznap estefelé már ott is volt.

– Mondtam, hogy segítetek megkeresni.

– Nem, nem. Megtalálom én magam is, ha sokáig keresem.

Ki nem állhatta az erőszakos embereket. Meg attól is félt, a férfi valami olyasmire bukkan, ami esetleg... amit esetleg nem kéne látnia. Ki tudja, honnan hozta a Káli azt a sok vacakot. Rég volt, igaz, de sose lehet tudni.

– Majd hazajön a fiam, aztán meglesz.

– Most volt itthon. Láttam.

– Jön megint. Most nem volt ideje.

– Mikor?

– Egy vagy két hét múlva. Ahogy tud.

Másfél hónapnál gyakrabban nem járt haza a fia.

– Hát jó. Tudok várni. De ne ígérje oda másnak.

A kapunál merte csak megkérdezni: – Aztán mennyit adna érte?

– Az attól függ. Hogy milyen állapotban van. De nem sajnálnék érte tízezer forintot sem. Ha jó, hozzáteszek.

– Igen, tízezer – ismételte meg halkán az asszony.

Ennyit kap egy évre a bérlőtől, aki munkálja a fél hold földjét. És amivel néha fél évet is késik. Meglenne belőle a téli tüzelője. Esetleg kicserélhetné a gáztűzhelyét, mert a régiben már nem tud sütni. Kiégett a belseje. Bár fogalma sincs, mennyibe kerülhet egy új, de hátha futná belőle. Mi a fenének is kellene neki egy daráló, amit sohasem fog már használni? Ha meghal, a fia úgylis kivág mindent a szemétkbe.

Mégiscsak meg kellene keresnie. Csak fel tudná idézni, hogy nézett ki. Meg hogy mekkora volt. Persze mindenképp a színben lesz, máshol nem lehet. A nagy rakás legalján. Ahová még belátni sem lehet. Ami tele van patkánnyal, mert látja, hogy a kutya naponta próbálja bekaparni magát oda, de nem tudja. Egyesével kellene kiszedni mindent.

Este annyira vert a gondolattól a szíve, hogy be kellett vennie két valerianát, hogy el tudjon aludni. Reggelre úgy döntött, hogy mégsem adja oda. Nem adhatja. Inkább nem kell új tűzhely. Úgysem nagyon süt már, fárasztja. Még egy leves elkészítése is megerőltető neki, nemhogy a téstagyúrás. Megveszi majd a mozgóárustól. Finom dolgokat árul, igaz, nem olcsón.

De azon kapta magát, hogy egyre csak a szín felé viszi a lába, és les be a gerendák, rudak, lécek rései közt, hátha megpillantja a darálót. Már csak kíváncsiságból is. Egy csomó emléket is felidézne benne, egészen biztosan. Hiszen akkor csináltatták – vagy vették, már erre sem emlékszik pontosan –, mikor még fiatalok voltak. Úgy ötvenévesek lehettek, vagy még annyi sem. Akkor betegedett meg a Káli. Onnantól kezdve nem voltak állataik. Alig használták a darálót, mert nem volt mire. Ez az ember jó vásárt csinálna: szinte egy vadonatúj darálóhoz jutna hozzá.

Potom pénzért, fűzte tovább a gondolatot később. Mert közben a szomszédától, aki gépeken dolgozott az állami gazdaságban, megérdeklődte, hogy mennyibe kerül egy gáztűzhely manapság. Azt mondta, hogy az egyszerűbb fajta olyan húsz-harmincezerbe. Márpedig ha az annyiba kerül, akkor a daráló sem lehet olcsóbb. A tízezer, amit mondott érte, nem is sok.

Felhívta a fiát, amit ritkán tett meg, mert attól félt, hogy zavarja, és össze találja szidni.

– Mennyit ér? Fogalmam sincs – mondta a fia. Ezt a választ is várta tőle. A fia okos volt, de a gépekhez egyáltalán nem értett.

- Tízezernél csak többet, hiszen vadonatúj.
- Hol vadonatúj az, anya? Hiszen több mint negyedszázada van nálatok.
- De alig használtuk. Szegény apád nem sokkal később halt meg, mint-hogy megvettük.

46

- De akkor is régi.
- Réginek régi, de biztosan működik.
- Meg kellene nézni.
- Azt hiszem, talán mégis eladom.
- Ki mondta, hogy ne? Add el nyugodtan, nálad már csak a helyet foglalja.

Pontosan erre volt szüksége. A fia beleegyezésére. Egyedül nem merte volna eladni. De így már más a helyzet. A fián kívül nincs senkije. Ha ő azt mondja, hogy igen, akkor igen: eladhatja.

Hétfőn elbotorkált a fodrászhoz. Voltak előtte, leült, várt.

- Hallom, eladja a darálót, Ica néni – kérdezte a fodrász.
- Csak beszéltünk róla.
- Mert az én uramat is érdekelné.
- Nem egyeztünk még meg.
- Mennyit ígért érte a Sanyi?
- Hát, úgy tizenöt ezer fölött. Talán húsz is volt.
- A Feri is megnézhetné?
- Az a baj, hogy egyelőre nem is találom.
- Segítené megkeresni.
- Megtalálom én azt magam is. Csak, ugye, nem megy olyan egyszerre.
- Azért szóljon, ha meglesz. A nyavalya tudja, már mióta keres ilyen darálót.

Megígérte, hogy szól, ha előkerül.

Hazafelé bement a boltba. Egy alacsony, egészen gömbölyű kis fehér-nép segített tartani a szatyrát, amíg a boltos belepakolt. Odakint azt mondta neki:

- Én a Bognár Teri vagyok. Meg tetszik ismerni, ugye?
- Csakugyan, most hogy mondod.
- A férjem járt magánál a daráló miatt. Emlékszik?
- Persze, hogyne emlékeznék. Csak még nem találtam meg.
- Ha megtalálja, nehogy másnak adja, Ica néni. A Sanyi teljesen meg van bolondulva érte.

– Jó, jó, hát hiszen neki ígértem elsőnek.

Micsoda keletje lett, gondolta, amint hazafelé vonszolta magát. Csak hát nem is biztos, hogy megvan. Hátha nincs is már meg? Honnan veszi a Schlapsi olyan biztosan? Láttá talán? Vagy csak ő beszélt neki róla? De hát a Schlapsi a falu másik végében lakik, hogyan menjen el hozzá és kérdezze meg?

Amint hazaért, levetette az otthonkáját, otthonira cserélte, bezárta a kaput, hátracsoszogott a színbe, és nekiállt a farakásnak. Egy kisebb ácsbakot még ki tudott cibálni a rakásból, meg pár lécet, amikor le kellett ülnie, mert megfordult vele a föld. Nem lesz könnyű, mint ahogy gondoltam is, mondta magában. Segítséget kell hívnom. De kit? Nem volt bizalmasa a környéken. Mindenkiről azt tartotta, ha az egyik karját nyújtja neki, a másikért is odakap.

Hosszas vívódás után felhívta a fiát.

– Még mindig az a daráló? – kérdezte a fia, ezúttal kicsit ingerültebben.

– Az, az, fiam. Merthogy eladnám, többen is kapnának rajta, csak nem tudom kicibálni a rakás alól. Apád...

– Anya, hát hívj át valakit. Például azt, aki meg akarja venni.

– Arra gondoltam, nem tudnál-e esetleg...

– Hazamenni? Most?

– Ki... kifizetném a benzinköltséget...

– Anya! Nem arról van szó.

– Csak egy fél napra. Szombaton vagy vasárnap.

– Egyetlen szabad hétvégém sincs ebben a hónapban. Ügyfelekkel találkozom, még vasárnap is. Ilyen a munkám. Miért nem hívod át azt, akinek kell? Hát nem kézenfekvő?

– Nem akarom, hogy lássa...

– Mit?

– Azt a sok kramancot, amit apád össze...összehordott, az isten se tudja, honnan.

– Anya. Hol vannak már azok az idők! A kutyát sem érdekli, honnan való az a limlom.

– Akkor nem jössz?

– Nem. Most egy hónapig biztosan. Utána majd meglátom.

Izgalomban megint elfelejtette megkérdezni, hogy van Mónika, az unokája. A fia elvált, de volt egy kislánya, akiről ő rendre megfeledkezett. Biztosan azért, mert a gyerek az anyjával élt, így mintha nem is létezett volna a számára. Nem tehetett róla, tényleg így érzett.

Délben kihozták az ebédjét. Zöldségleves hússal, tökfőzelék, alma. Eddig a kutyának adta a maradékot, de most úgy döntött, megeszi maga az egészet. Kell neki az erő. Legalább annyi, hogy azt a nyomorult darálót előcibálja a föld alól is, ha kell. Nem dobhatja ki az ablakon azt a negyvenezer forintot. Vagy talán még többet.

Délután újból nekiállt. Néhány petrencerudat sikerült odébb löknie, pár kisebb póznát is, amikkel valamikor az almafák ágait támasztották alá, ha nagyobb volt a termés. Egy kitöredezett fokú létrával azonban már nem

boldogult. Súlyos is volt, szerteszét álló fokai mindenbe beleakadtak. Megizzadva ült le a hokedlire. Ha a Káli élne! Fél kézzel szórná szét ezt a kócerájt! Még betegen is. Megpróbálta, de nem tudta elképzelni, milyen lenne most, itt, vele. Hogy nézne ki öregén.

48 Pihent egy fél órát, aztán ismét nekiment. A kutya ott ugrált körülötte, majdnem leverte a lábáról, amint minduntalan megpróbált bebújni a keletkezett réseken. Fa fa hátán. Hogy miért nem vágatta már fel! Közben meg úgy hozatja a tüzelőt a tüzépről. Súlyos rönkök is. Ezeket jó lenne odébb taszítani, akkor talán közelebb kerülne a belsejéhez. De mozdítani sem tudta őket. Megint leült pihenni.

Beesteledett. Hallotta, hogy odakint vonul a csorda. Kint szokott állni a hídon, hogy be ne kószáljon valamelyik az előkertjébe, de már nem volt ereje kimenni. Mire odaérne, már rég elmentek. Fontosabb lenne most a daráló. Hosszú még az este, ha szusszant egyet, talán gyűjthet némi erőt.

Újból nekiveselkedett. Nem igaz, hogy nem tudja szétdönteni ezt a nyomorult rakást, még az sem lenne baj, ha utána úgy maradna minden. Így összerakni már biztosan nem tudja, de ki törődik vele. Előbb-utóbb úgyis felfűrészelteti, lehet, hogy még a tél előtt. A darálót kell most megtalálnia, hiszen elígérte. Csak legalább biztosan tudná, hogy megvan. Hogy nem adták el még akkoriban, mikor megbetegedett a férje. De erre nem tudott visszaemlékezni.

Besötétedett, alig látott már. Mindig szeretett volna egy lámpát a színbe, de sosem vezették ki. Valahogy ez is elmaradt, mint annyi minden az életükben. Még udvari lámpája sem volt, egy rossz elemlámpát cipelt magával ide-oda, amiből mindig kifogyott az elem. Abba kellene hagynia, majd holnap, napvilágnál folytatná. De valahogy most nem érzett fáradtságot. Zsi-bogott mindene, de szilárdan állt a lábán. Eddig még mindent megoldott egyedül a ház körül, mióta csak magára maradt, majd pont ez fog ki rajta. Maga ássa a kiskertet, vágja a kukoricaszárat, talicskázza a teméntelen gatz a ganajdomb helyén kialakított komposztálóba. Megcsinál ő mindent, még a fia sem kell hozzá, csak egészség legyen. De ez a daráló! Ehhez férfi kellene.

Sikerült annyira megbontania a rakást, hogy egy mellig érő nyílason valahogy beljebb furakodott, összekucorodva, mint egy kisgyerek, hátha ki tudja tapogatni. Nyomta az oldalát a fa, valami szögféle is belekapott a ruhájába, de azért csak nyomakodott beljebb, pedig már semmit sem látott. A kutya is ott fúrta magát a lába alatt, nyüsztített, kaffogott, megpróbált elsőnek bejutni. Hirtelen felvillant előtte egy kép, mikor még kislány volt, és a pajtába ásott bunkerbe igyekeztek lefelé, egymás sarkát taposva. Ott is ilyen érzése volt, hogy mennek le egy sötét lyukba, ahonnan, nem tudják, előjönnek-e valaha is. Most is valami hasonlót érzett. Mintha becsukódott volna a háta mögött egy kapu. Mégis egyre beljebb préselte magát. Meg kell találnia a darálót.

Kitartó tapogatózás után a keze beleakadt valamibe. Pléhperem, négysszög alakban körbe, tölcsérszerűen lefelé. Egyből tudta, hogy a darálóra bukkant. És rögtön fel is tudta idézni a formáját: zöld kecskelábak, tetejükön a tölcsér, jobbra a motor. Hát persze. Hogy nem emlékezett rá! Ott állt a pajtaajtóban, egyből, ahogy belépett. És mennyire utálta! Zajos, 49 kerregő hangja volt, mint a kereplőknek Nagypénteken. De ledarált mindent, amit csak beleraktak. Talán még a takarmányrépát is.

Két kézzel belekapaszkodott a peremébe, húzta, cibálta, de meg sem mozdult. Várt egy kicsit, fújt egyet. A kutya ott tekergőzött a lába alatt, kapart, nyüszített, fullasztó port verve maga körül. Alig valami halvány fény világított be a gerendák között, talán a feljövő hold volt. Ha nappal lenne, akkor sem látnék többet, gondolta. Sötét van itt így is, úgy is. Most kell előcibálnom, még egyszer nem bírok ideig eljutni.

Saját testsúlyához és erejéhez mérten hatalmasat rántott a darálón, mire tompa, lassan induló, majd egyre erősödő robaj volt a válasz. Azt hitte az első pillanatban, hogy vihar tört ki, vagy katonai repülő szállt fel a pápai reptérről. Nem vette észre, ahogy a póznák megindultak körülötte, s dőlnek szanaszét, mint a kukoricaszár. Nem is lépett egyet sem, meg sem próbálta felemelni a karját. Talán azt sem vette észre, hogy együtt dől velük, s pudvás, oszlásnak indult kérgükkel úgy temetik maguk alá, mintha csak egy volna közülük.

Új Forrás 2014/9 – Ross Károly: A kétezeres,
Vadászat, A daráló

